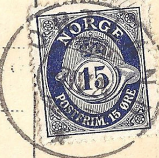

OKTOBERREVOLUSJONEN 1923

av
Tore Haga

Når en følgebrevblankett har trykningsdata, er det som regel den måneden trykningen skjedde som blir oppgitt nederst til venstre på blanketten. Som overskriften antyder, er det trykning Oktbr. 1923 som er aktuell i denne artikkelen. Først litt innledning.

En blankett for postoppkravssendinger av pakker, kalt **Blankett nr. 301**, ble tatt i bruk 1.7.1919. Den besto av to sammenhengende deler, hvor én del var et følgebrev og den andre en postanvisning. På de tidligste var følgebrevet ikke utstyrt med blankettnummer eller trykningsdata, men blankettnummeret var trykt på postanvisningsdelen. Det første følgebrevet med trykningsdata som jeg kjenner til, er trykning Jan. 1922. Trykningsdata fra denne tiden inneholdt noen ganger dessuten initialer som indikerte navn på trykkeriet. Trykningene Desember 1922 og Februar 1923 hadde initialene H.C., mens N. & F. finnes på trykningene Mai 1923 og **Oktbr. 1923**. Et eksemplar av sistnevnte kan betraktes her:

Avgangsstedets poststempel 00830	Sortland	Ang. verdi kr.	Til frimerker
Følgebrev for en postpakke med		postopkrav <u>4</u> kr. <u>85</u> øre	
til <u>fru. Ingrid Hansen</u>			
poststed <u>Skjoldhamn</u>			
Vekt <u>03</u> kg.		Ankomst nr.	Ankomstsleits poststempel
Paa avsenderens risiko. Otto Hennig Oktbr. 1923. N. & F.			

Kommer en almindelig pakke bort eller beskadiget under postbehandling, erstattes tapet eller skaden med kr. 2.00 pr. 1/2 kg. Tapte verdipakker erstattes med verdibeløpet, beskadigede verdipakker med verdibeløpet med fradrag av pakkens verdi i beskadiget stand. Postopkravspakker erstattes som andre pakker (ikke med opkravsbeløpet).	For mottagelse av pakken i uskadd stand kvitteres _____ den _____ 19____ Adressatens underskrift.	Dersom pakken ikke er kommet frem innen en rimelig tid efter at dette følgebrev er mottatt, må melding straks gives til det sted som pakken er sendt fra.
	Såfremt postopkravspakker ikke er innløst innen 14 dager, sendes de tilbake til avsenderen.	

Uvanlig nok fant det sted to trykninger i oktober 1923. Her sees den andre. Den representerer en vesentlig fornyelse. "Revolusjon" bør anses som en spøkefull overdrivelse.

Det norske postvesen.
Blankett nr. 301.

Til registeret **Bodø**

Følgebrev
for innenriksk pakke med

nr. **00990** postopkrav **16** kr. **45**

Angitt verdi kr. _____

til *Min firdjaf hysmaen*

Innleveringspost-
stedets datostempel poststed *Kjælsheim*

Vekt **311/24** kg.

Ankomst nr. _____

Adressepoststedets datostempel

Oktbr. 1923. (Postmanns signatur)

Poststempel: OTTO KOCH Bodø

Postmerker: NORGES POST 20, 50, 100, 200, 500, 1000

Adressatens kvittering.
For mottagelse av pakken kvitteres.

_____ den _____ 19____

Adressatens underskrift.

Såfremt postopkravspakker ikke er innløst innen 14 dager, sendes de tilbake til avsenderen.

(Postmanns signatur)

N.B. For omadressering (eftersending) og tilbakesending må betales ny porto.
N.B. I Kristiania og Bergen bringes pakker ut til adressaten mot en avgift av 40 øre pr. pakke. Avgiften betales av avsenderen ved fimerker på følgebrevet.

Trykningen vist på forrige side skiller seg ikke stort fra den første utgaven i 1919. Forsiden gir kanskje et litt annet visuelt inntrykk, men ulikhetene er små. Baksiden er praktisk talt lik 1919-utgaven m.h.t. tekst og layout.

Den andre trykningen, avbildet på denne siden, har den helt nye teksten på forsiden: "Det norske postvesen. Blankett nr. 301." På venstre side er "Avgangsstedets poststempel" flyttet nedover og nå kalt "Innleveringsstedets poststempel", mens "Avsenders navn og adresse" og tilhørende linjer er rykket oppover. Både for- og bakside har fått en ny rubrikk: "(Postmanns signatur)". Baksiden (det er her storparten av "revolusjonen" ligger) har nå en helt annen layout med store endringer i teksten, og for første gang opptrer de senere så kjente NB-reglene om ny porto ved omadressering og retur og om utbringelse av pakker i Kristiania og Bergen. Der er også flere mindre endringer som ikke gjøres rede for her.

Også **Bl. 72** har to trykninger **Oktbr. 1923**. Ny type bakside samt begge sider med "(Postmanns signatur)" finner vi på begge disse, og vi må gå tilbake til Aug. 1923 for å finne

gammel type. "Revolusjonen" var altså allerede over da den første oktobertrykningen ble gjort. Likevel ble det altså to trykninger med klare ulikheter, mest synlig ved utformingen av **Følgebrev**. Det er nærliggende å tro at det skyldtes bytte av trykkeri. Trolig ble også de to trykningene av Bl. 301 gjort hos to forskjellige trykkerier.

Det norske postvesen
00774 Sandefjord

Følgebrev
for innenriksk pakke.

Angitt verdi kr. _____

Hermed en _____ *)

til _____

Innleveringspoststedets datostempel

06 kg.

*) Her oppgis pakkens art (pakke i papir, voksdruk eller lerret, kasse o. s. v.)

(Postmanns signatur.)

Oktbr. 1923.

NORGE 15 ØRE
NORGE 15 ØRE
NORGE 20 ØRE
NORGE 20 ØRE

21 VII 24

Det norske postvesen
Bl. nr. 72.
87

Følgebrev
for innenriksk pakke.

Angitt verdi kr. _____

Hermed en *pf i papir*

til _____

Innleveringspoststedets datostempel

0.65 kg.

*) Her oppgis pakkens art (pakke i papir, voksdruk eller lerret, kasse o. s. v.)

(Postmanns signatur.)

Oktbr. 1923.

NORGE 15 ØRE
NORGE 15 ØRE
NORGE 15 ØRE
NORGE 15 ØRE

21 VII 24

Bergen

Et par andre nyvinninger som vi kjenner fra omveltningen av Bl. 301, da på forsiden, var tidligere kommet gradvis for Bl. 72. Innleveringsstempelet på venstre side var flyttet ned allerede på

nynorskutgaven Juli 1923, mens "Det norske postvesen" kom på med bokmålsutgaven Aug. 1923.

Det som gjør at vi kan bestemme hvilken av de to oktober-trykningene som kom først, er ordet Blankett. Siden en gang i 1918 hadde det hett Blankett nr. 72 (tidligere Blanket), og slik er det også på utgaven med Følgebrev i grotesk skrift (sans-serif). Det er ikke synlig på denne illustrasjonen, men er fastslått ved gjennomlysning av blanketten og registernummerlappen. På den andre ser vi at det er forkortet til Bl. nr. 72, som ble gjeldende fra og med denne trykningen og til ut på 1930-tallet, da nr. forsvant, og det ble bare Bl. 72.

Det finnes andre trykninger som har to versjoner i samme måned, men det får bli en annen historie.

Kilder: Poststyrets Cirkulære nr. 25/1919.
Egen samling.